

Bubu N'waxindlopfana a lahleka

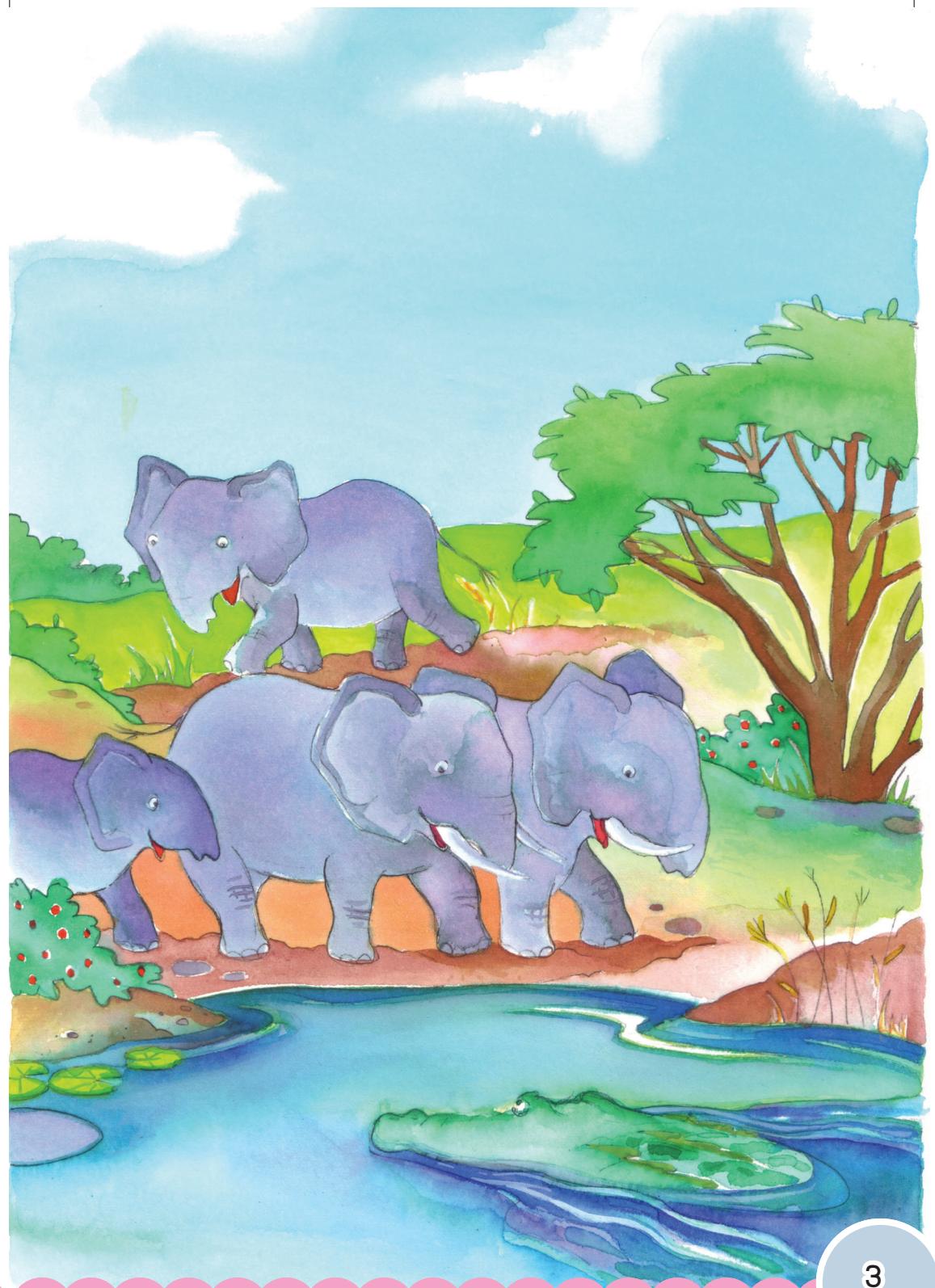

Khale ka khaleni, tindlopfu
hinkwato a ti ri na tinxakwa to
koma.

Siku rin'wana tindlopfu a ti ri eku
dyeni.

Bubu N'waxindlopfana, a
fambela ekule na vandyangu wa
ka vona. A famba, a famba, a
famba. A nga va twangi loko va
n'wi vitana.

"Ndzi lava ku vona misava,"
ku vula Bubu.

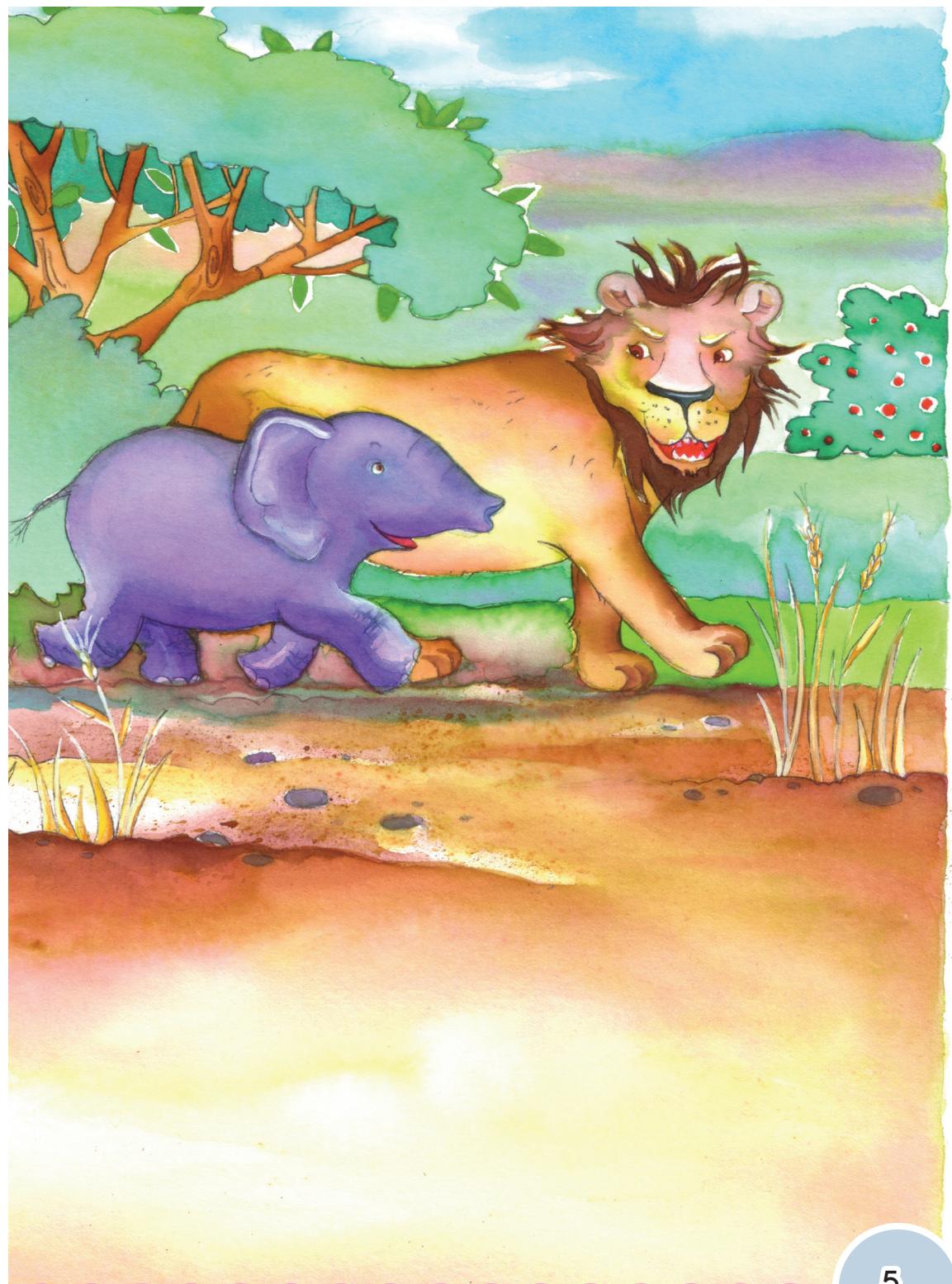

Hi nkarhinyana Bubu a va a
lahlekile. "Ndzi lava va ndyangu
wa ka hina," a ehleketa.

Ku nga ri khale a hlangana na
N'wanghala.

"Xana ndzi nghala?"
"Xana ndzi wa rixaka ra n'wina?"
ku vutisa Bubu.

"E-e. A wu na matino lamakulu
naswona a wu swi koti ku bonga.
U fanele ku ya eka mana wa wena,"
ku vula N'wanghala.

U sukile a famba a kongoma
enambyeni laha a hlanganeke na
N'wampfuvu.

Bubu u vutisile N'wampfuvu a ku:
"Xana ndzi mpfuvu? Xana ndzi wa
rixaka ra n'wina?"

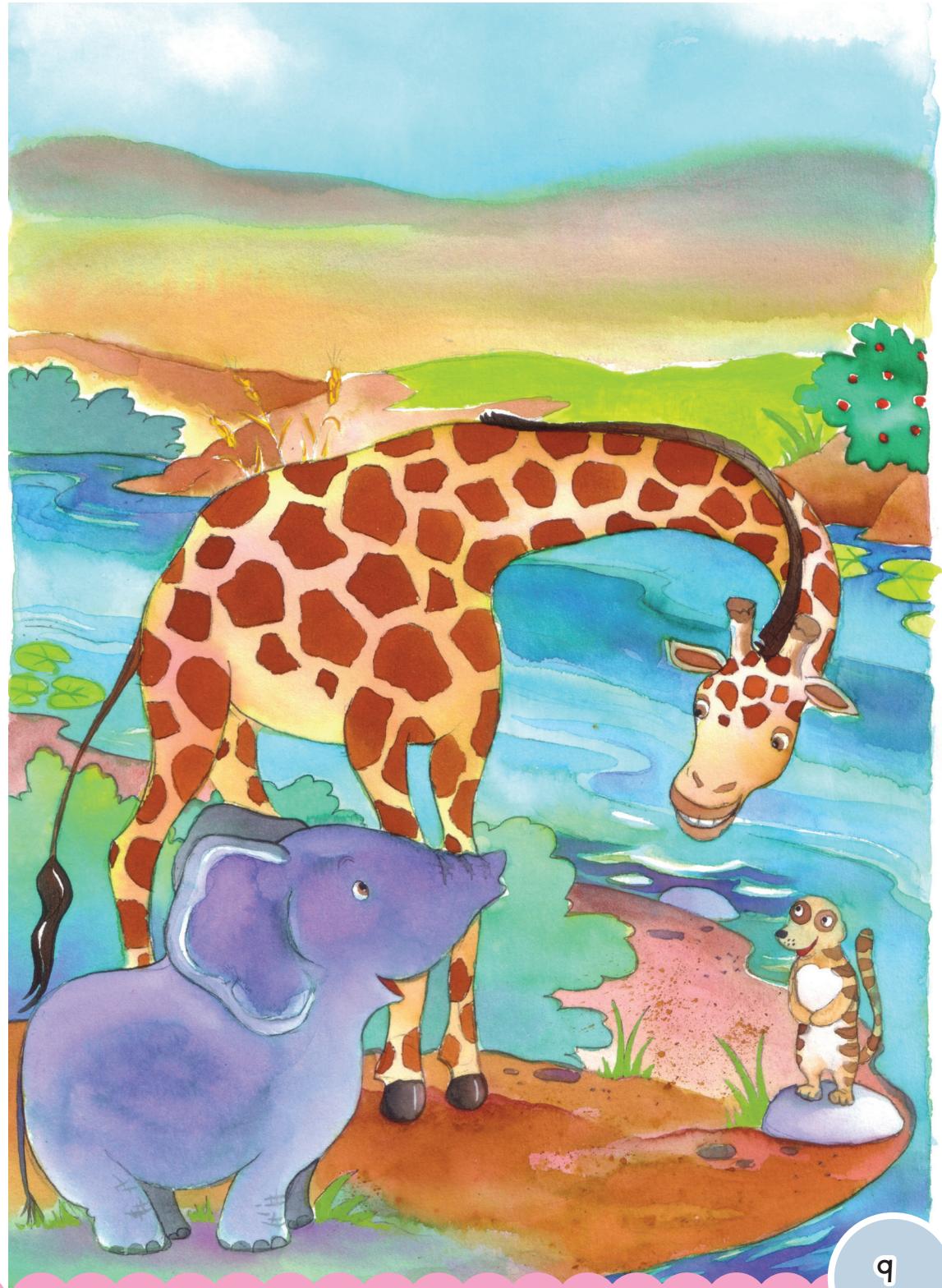
"E-e, a wu swi koti ku etlela ehansi
ka mati. U na tindleve letikulu kasi
mina ndzi na tindleve letitsongo.
U fanele ku ya eka mana wa wena,"
ku vula N'wampfuvu.

U yile emahlweni a famba
ku fikela loko a hlangana na
N'wanhutlwa. U langutile ehenhla
eka N'wanhutlwa.

Bubu u vutisile N'wanhutlwa,
"Xana u mana wa mina?"
"Xana ndzi wa rixaka ra n'wina?"

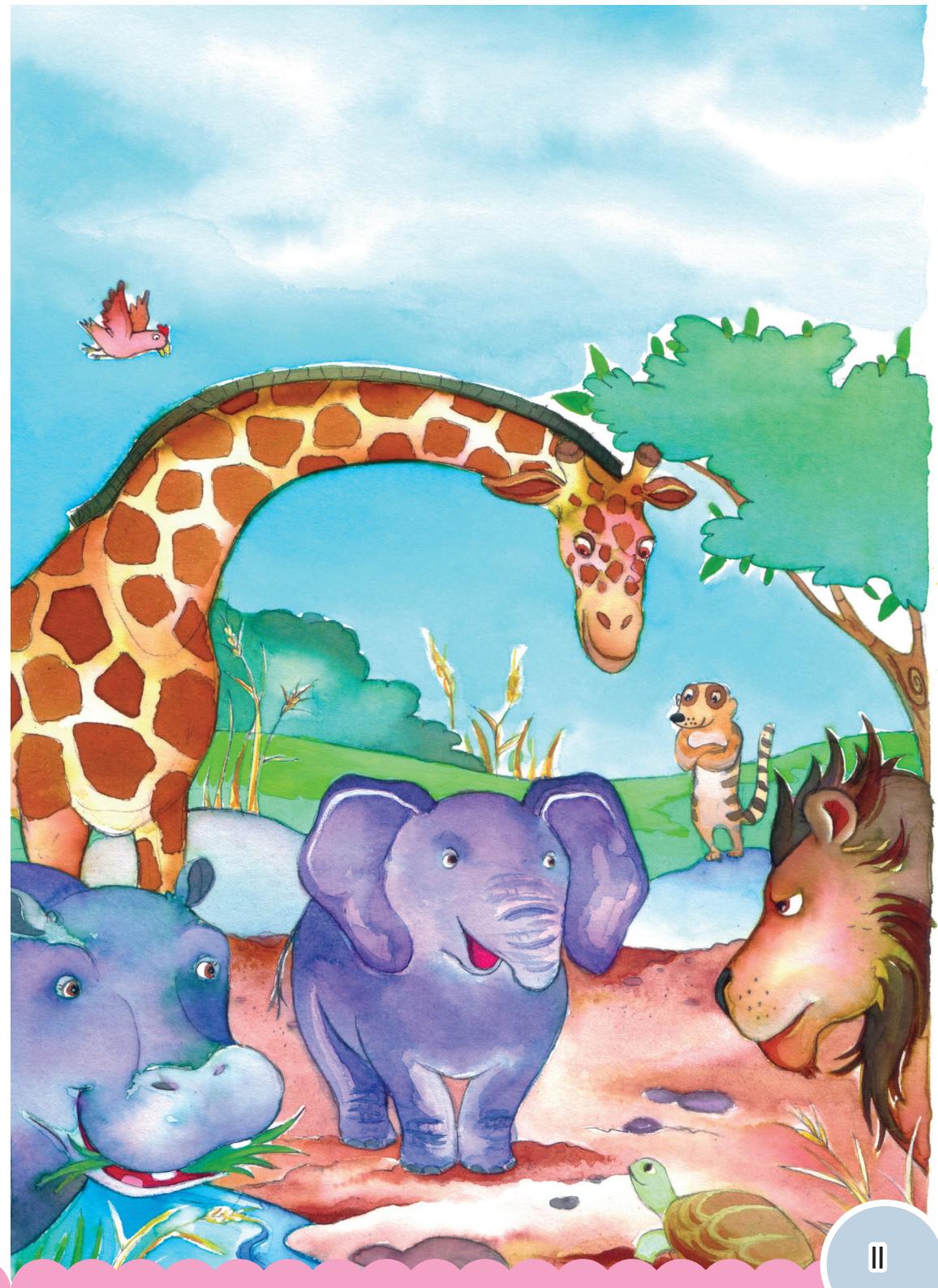
"E-e. U na nhamu yo koma.
U fanele ku ya eka mana wa
wena," ku vula N'wanhutlwa.

U fambile, a famba ku kondza a
phijiwa hi N'waxibodze.
U langutile ehansi eka
N'waxibodze.

"Xana ndzi wa rixaka ra n'wina?"
ku vutisa Bubu.

"E-e. A wu rhwali yindlu ya wena
enhlaneli wa wena."
"U fanele ku ya eka mana wa
wena," ku vula N'waxibodze.

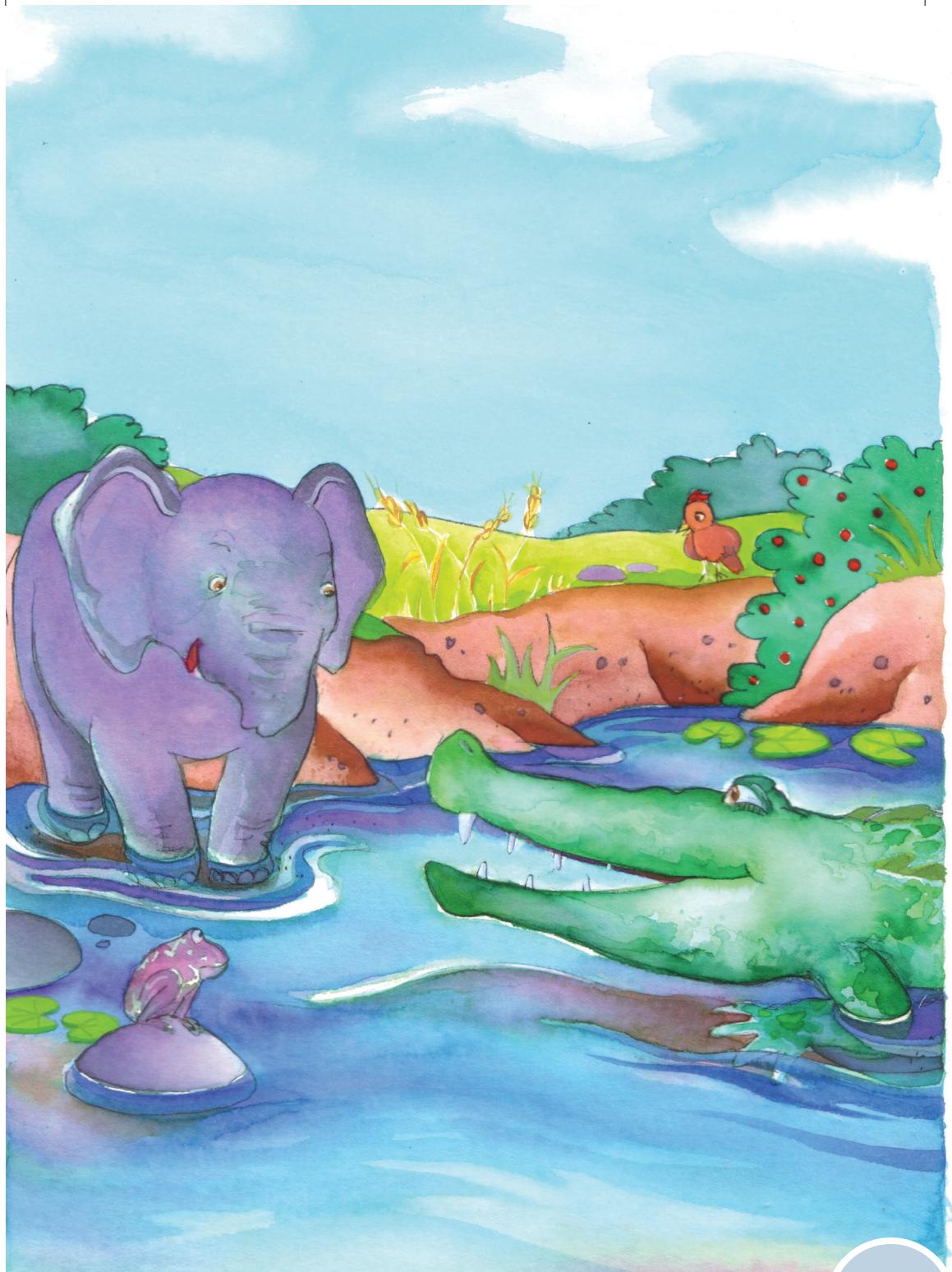

Bubu u fikile enambyeni kutani
a vona ngwenya. Ngwenya a yi
lava ku dya Bubu eka linci ya
yona.

Bubu u vutisile N'wangwenya,
"Xana ndzi wa rixaka ra n'wina?
Xana ndzi n'wana wa wena?"

"Tshunela ekusuhi ndzi ku vona
kahle," ku vula N'wangwenya.

Bubu a nghena ematini a
kongoma eka ngwenya kutani ...

Ngwenya yi khoma Bubu hi
nhompfu. Ngwenya yi koka yi
tlhela yi koka.

Hi nkarhi wolowo, mana wa Bubu
a vona n'wana wa yena. "Tshika
n'wana wa mina!" a huwelela a
byela N'wangwenya. U kokile
Bubu hi ncila a huma enambyeni.

"Bubu n'wananga, a wu ri kwihi?"
ku vutisa mana wa yena.
Hi ku tsana Bubu a hlamula a ku,
"A ndzi lavana na n'wina".

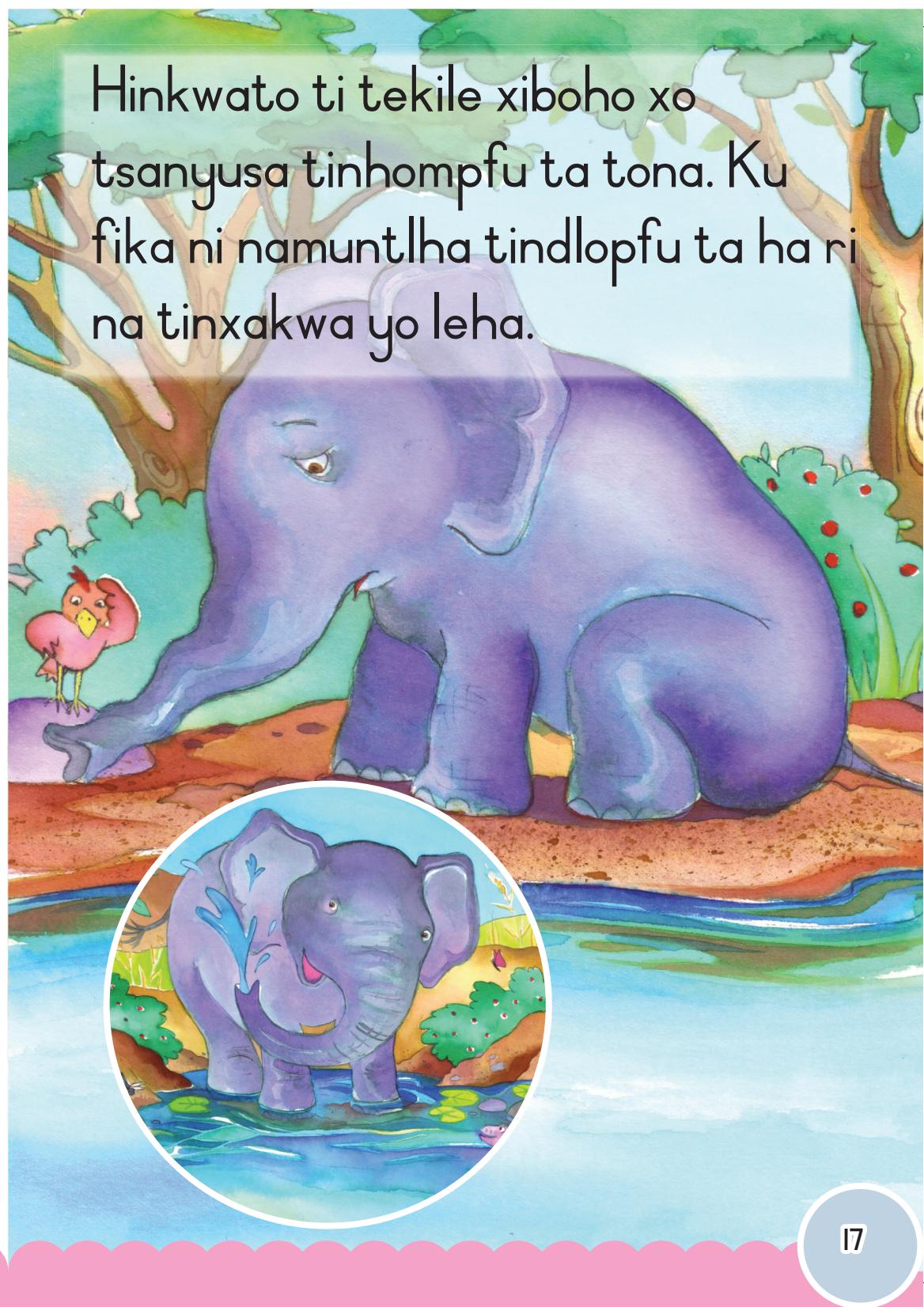
"Heyi! Vonani nxakwa xa mina," ku vula Bubu. "Ndzi languteka hi ndlela yo hlamarisa."

"U nga vileli," ku vula N'waxinyenyana.

"U nga tirhisa nxakwa xa wena wo leha ku tihaxa mati no kha mihandzu," ku vula N'waxinyenyana.

Bubu a famba a ri karhi a tlanga hi ku yisa nxakwa xa yena hala na hala. A tiphina swinene hi nxakwa wa yena wo leha. Loko tindlopfu letin'wana ti n'wi vona, na ton a ti navela ku va na tinxakwa yo leha.

Hinkwato ti tekile xiboho xo
tsanyusa tinhompfu ta tona. Ku
fika ni namuntlha tindlopfu ta ha ri
na tinxakwa yo leha.

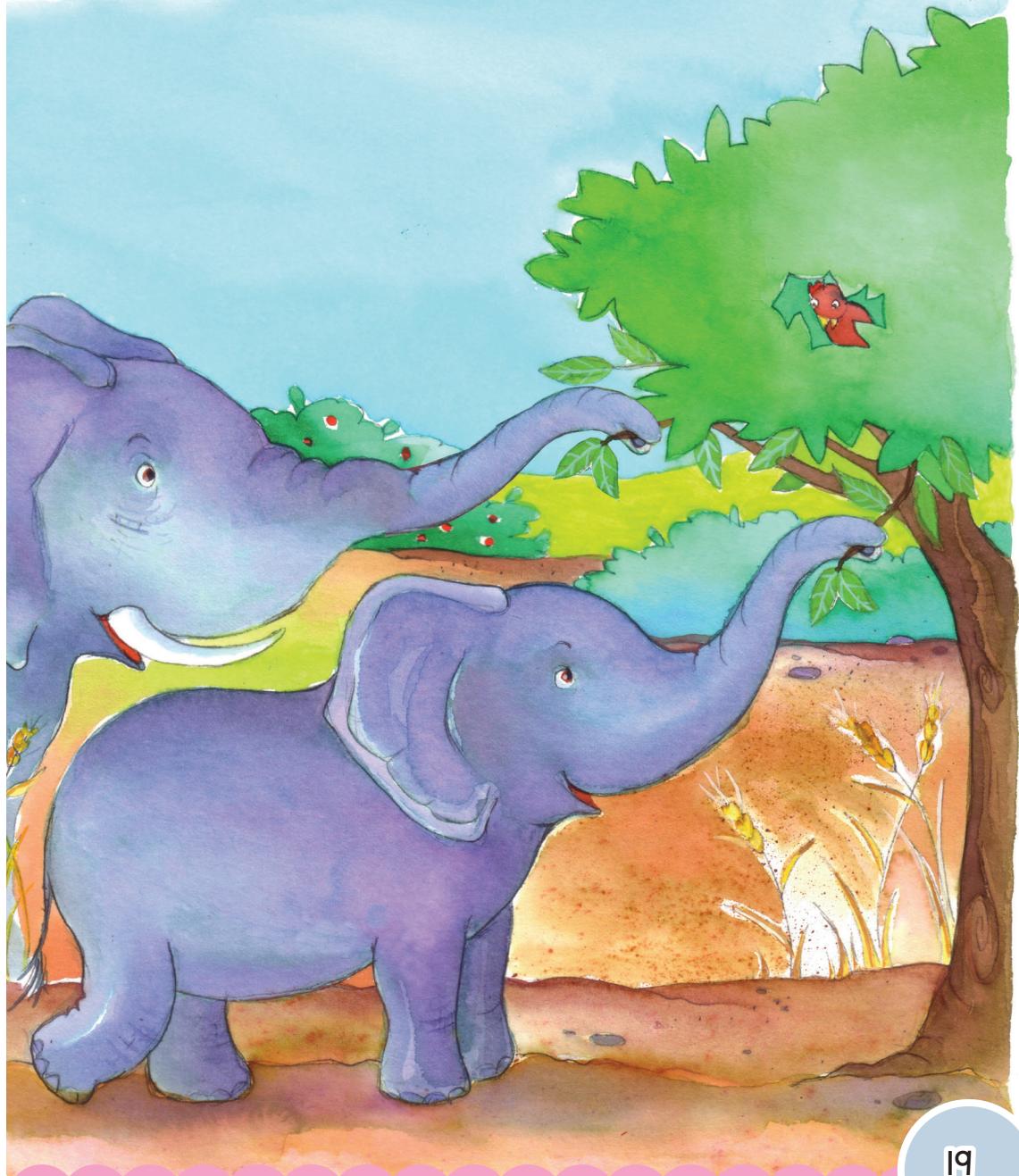
Bubu a nga ha tlhelangi a fambela
ekule na vandyangu wa ka vona.

A swi tiva leswaku a nga ri nghala
kumbe mpfuvu. A nga ri nhutlw
kumbe xibodze. Naswona a nga ri
ngwenya.

A ri Bubu futhi a ri wa rixaka
ra tindlopfu. A ri Bubu futhi a
ri ndlopfu. A a ri wa rixaka ra
tindlopfu.

"Hi mina ndlopfu," ku vula Bubu.

Tiphine hi leswi u nga swona!

Leswi tivekaka hi tindlopfu

TINDLOPFU

1

Tindlopfu ta xisati na tindlopfu ta xinuna ta le Afrika ti na tinxakwa. Ti tirhisa minxakwa ya tona ku cela no lava swakudya.

2

Tindlopfu ta xinuna ti vitaniwa tinkunzi. Tindlopfu ta xisati ti vitaniwa tintswele. Vana va tindlopfu va vitaniwa marhole (swindlopfana).

3

Ndlopfu ya ntswatsi yi kota ku dya 300 kilogiramu ya swakudya no nwa 160 ya tilitara ta mati hi siku.

4

Ntlawa wa tindlopfu wu vitaniwa ntihambi.

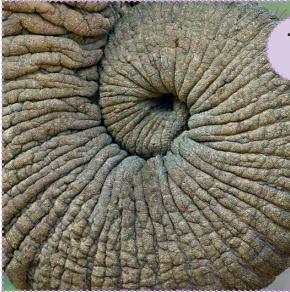
5

Hi ntoloveloo tindlopfu ti etlela ntsena 2 kumbe 3 wa tiawara siku rin'wana na rin'wana.

6

Tindlopfu ti kota ku twa mpfumawulo wa mhalamhala ya ndlopfu yin'wana yi ri eka mpfhuka wa 8 wa tikilomitara.

7

Tindlopfu ta le Afrika ti kota ku nuhetela kahle swinene.
Ti kota ku nuhetela mati ma ri eka mpfhuka wa 19 wa tikilomitara.

8

Ndlopfu leyikulu swinene ngopfu leyi nga tshama yi rhekhodiwa a yi ri na ntiko wa **10 886** kilogiramu yi tlhela yi va 3,96 mitara hi ku leha.

9

Tindlopfu ti tirhisa tinxakwa ya tona ku tichelha hi mati yo titimela loko ku hisa swinene.

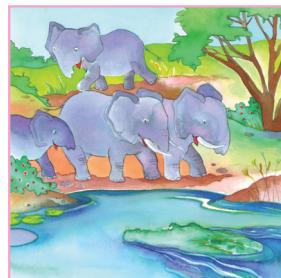
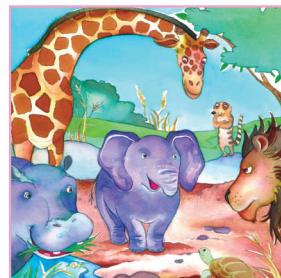
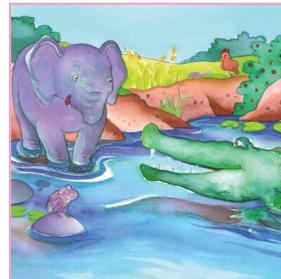
10

Tindlopfu ti nga hisiwa hi dyambu kutani ti tisirhelela hi sava na ndzhope.

Migungiriko ya ku hlaya hi mitlawa

I Vula leswaku i xifaniso xihi lexi nga xo sungula, xa vumbirhi, xa vunharhu na xo hetelela. Kutani tirhisa swifaniso leswi ku ku pfuna ku hlamusela munghana wa wena xitori.

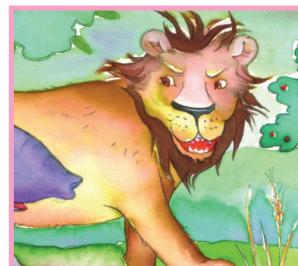
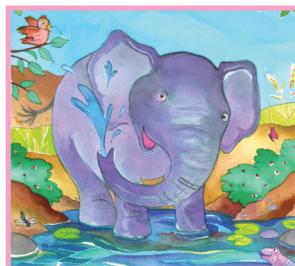

2 Hlaya swivutiso. Byela munghana wa wena tinhlamulo.

- I yini vito ra xitori lexi?
- I mani loyi a nga ximunhuhatwankulu?
- Hi swihi swiharhi leswi kumekaka exitorini?
- Xana ku humelele yini eka xindlopfana?
- U ehleketa leswaku lexi i xitori xa ntijiso?
- Marito ya "Ndzi wa rixaka ra n'wina?" ya kumeka kangani exitorini?
- Xana u nga kombela ngwenya leswaku yi ku pfuna?
Seketela nhlamulo ya wena?

3 Tırhisa marito na swifaniso ku ku pfunu ku hetisa swivulwa. Tsala swivulwa ebukwini ya wena ya switoloveto.

nhutlwa

xibodze

nghala

ngwenya

Bubu

"Xana u mana wa mina," ku vutisa _____.

_____ yi na nhamu yo leha.

_____ xi rhwala yindlu ya xona enhlaneni wa xona.

_____ a yi lava ku dya Bubu.

_____ ya bonga yi tlhela yi va na matino lamakulu.

4

Tsala nghingiriko lowu ebukwini ya wena ya switoloveto.

- a. Lava marito lama nga na mpfumawulo leyi landzelaka exitorini u tlhela u ma tsala:

-ana	tl	u	-oma
------	----	---	------

- b. Tsala mavito ya swiharhi hinkwaswo leswi nga exitorini. Tirhisa hefemulo exikarhi ka marito.
- c. Tsala marito lama nga eka kholomu yo sungula. Kutani tsala marito lama yelanaka na rito rin'wana na rin'wana ra wona hi mpfumawulo.

bonga	longa	nwana	xonga
n'wana	un'wana	nwana	swin'wana
famba	rhamba	fumba	mumbi

- d. Tsala 4–b wa swivulwa hi leswi humeleleke Bubu.

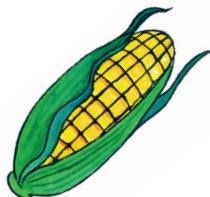
5

Tsala mavito ya swifaniso leswi landzelaka. Xifaniso xin'wana na xin'wana xi fanele ku va na mpfumawulo wa f.

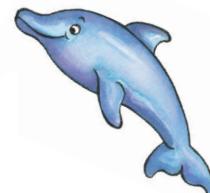
a.

b.

c.

d.

